

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 374/2018-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. novembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Národná 12, Banská Bystrica, v mene ktorej koná jej rektor [REDACTED], právne zastúpenej advokátom JUDr. Tomášom Suchým, Advokátska kancelária JUDr. Tomáš Suchý, spol. s r. o., Horná 13, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 S 182/2015 z 1. decembra 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžfk 25/2017 z 8. augusta 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. októbra 2018 doručená sťažnosť Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (ďalej len

„sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 S 182/2015 z 1. decembra 2016 (ďalej aj „namietané uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžfk 25/2017 z 8. augusta 2018 (ďalej aj „namietané uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že krajský súd odmietol žalobu sťažovateľky, ktorou sa domáhala v rámci správneho súdnictva proti Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo“) a proti Výskumnej agentúre (ďalej aj „agentúra“) preskúmania zákonnosti a zrušenia „*Správy o zistenej nezrovnalosti*“ (ďalej len „správa o nezrovnalosti“) č. N21501061/S01 zo 4. júna 2015 a „*Žiadosti o vrátenie finančných prostriedkov*“ (ďalej len „žiadosť“) č. 2622120010/Z01 zo 4. júna 2015, ktorými jej agentúra oznámila, že v súvislosti s jej poskytnutým nenávratným finančným príspevkom pre účely spolufinancovania projektu „*Centrum excelentnosti so zameraním na výskum otázok národnej a medzinárodnej bezpečnosti*“ boli pri vykonaní vládneho auditu zistené nedostatky, a preto agentúra, zastupujúc ministerstvo, žiadala o navrátenie časti z tohto poskytnutého finančného príspevku. Uvedený postup, ako aj správu o nezrovnalosti a žiadosť agentúry považovala sťažovateľka za nezákonné.

3. Krajský súd namietaným uznesením žalobu sťažovateľky s poukazom na § 98 ods. 1 písm. g) Správneho súdneho poriadku ako neprípustnú odmietol, opierajúc sa o právne názory vyslovené v rozsudkoch najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžf 26/2012 z 29. novembra 2012 a sp. zn. 4 Sžf 56/2015 z 8. júna 2016 z toho dôvodu, že „*Správa a Zápisnica ako také nepodliehajú súdnemu prieskumu v správnom súdnictve...*“. Podľa krajského súdu správu o nezrovnalosti „... je možné považovať... len za akýsi výstup kontroly, ktorý sa nemohol nijako dotknúť právneho postavenia žalobcu a spôsobiť mu ujmu na jeho právach. Preto súdnemu prieskumu v správnom súdnictve nepodlieha...“

Je nesporné, že v správe. absentuje právne vynútiteľný výrok o povinnosti vrátiť finančné prostriedky. Skutočnosť, že došlo k finančnému vyčísleniu nezrovnalosti a jeho popisu samo o sebe ešte nezakladá povinnosť u žalobcu vrátiť finančné prostriedky. Správou ani Žiadosťou nebol žalobca zaviazaný k vráteniu finančných prostriedkov, ide len o písomnosť s informatívnym charakterom. Z obsahu administratívneho spisu je okrem iného nesporné, že ku dňu podania žaloby nedošlo k vydaniu právoplatného rozhodnutia, resp. správneho rozhodnutia o vrátení finančných prostriedkov.“.

4. O kasačnej sťažnosti sťažovateľky proti namietanému uzneseniu krajského súdu rozhodol najvyšší súd namietaným uznesením tak, že kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol, dôvodiac tým, že žalobou o preskúmanie zákonnosti napadnuté dokumenty (správa o nezrovnalosti a žiadosť, pozn.) nie je možné považovať za správne rozhodnutia, ktoré by podliehali súdnemu prieskumu zákonnosti v rámci správneho súdnictva.

5. V sťažnosti podanej ústavnému súdu sťažovateľka namieta v prvom rade porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, k porušeniu ktorých malo dôjsť v dôsledku podľa nej nezákonných namietaných rozhodnutí krajského súdu, ako aj najvyššieho súdu, ktoré podľa sťažovateľky nezákonne vylúčili zo správneho súdneho prieskumu úkony orgánu verejnej moci (správu o nezrovnalosti a žiadosť), ktorými malo byť zasiahnuté do jej právneho postavenia, a to len z dôvodu, že tieto nemali formálne náležitosti správneho rozhodnutia. V tejto súvislosti sťažovateľka, poukazujúc na judikatúru najvyššieho súdu v identických veciach (sp. zn. 5 Sžf 31/2011 a sp. zn. 5 Sžf 26/2014) a tiež Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 S 2308/2012 (označuje ho aj nesprávne aj „KS BB...“, pozn.) namieta porušenie princípu právnej istoty vyjadreného v jej legitímnom očakávaní, že o obdobných alebo dokonca identických veciach budú súdy rozhodovať rovnako. Zo strany krajského súdu a najvyššieho súdu došlo podľa sťažovateľky aj k odňatiu jej práva na súdnu ochranu.

6. Súčasne sťažovateľka v sťažnosti namieta aj porušenie svojho základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi, k porušeniu ktorého malo dôjsť práve v tom dôsledku, že napriek existencii odlišnej judikatúry v obdobných veciach sa najvyšší súd pre

účely zjednotenia právneho názoru v zmysle zákonného imperatívu podľa § 22 ods. 1 písm. a) Správneho súdneho poriadku neobrátil na veľký senát najvyššieho súdu.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že namietanými uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasne žiada, aby ústavný súd namietané uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu a krajskému súdu na ďalšie konanie, aby v nej znovu konali a rozhodli. Napokon sa domáha aj úhrady trov konania.

II.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

10. K namietanému uzneseniu krajského súdu

10.1 Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané uznesenie krajského súdu, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity („ak... nerozhoduje iný súd“), ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, môže poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, porušenie ktorých je namietané, iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky.

10.2 Inými slovami, pokiaľ je o ochrane sťažovateľkiných označených základných práv oprávnený konať alebo rozhodovať iný všeobecný súd, ústavný súd jej sťažnosť už po predbežnom prerokovaní odmietne pre nedostatok svojej právomoci.

10.3 Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zisťoval, či ochranu tých práv, porušenie ktorých sťažovateľka namieta v príčinnej súvislosti s označeným namietaným rozhodnutím krajského súdu, neposkytujú všeobecné súdy na základe sťažovateľke dostupných opravných prostriedkov predstavujúcich účinné právne prostriedky nápravy namietaného porušenia jej práv.

10.4 Sťažovateľka mala možnosť domáhať sa preskúmania sťažnosťou pred ústavným súdom napadnutého uznesenia krajského súdu, a to využitím v rozhodnom čase

jej Správnym súdnym poriadkom priznaného opravného prostriedku (kasačnej sťažnosti), ktorý, tak ako to vyplýva aj zo sťažnosti, napokon aj účinne využila. Podľa ústavného súdu kasačná sťažnosť predstavuje v okolnostiach danej veci účinný právny prostriedok, prostredníctvom ktorého bol následne najvyšší súd povinný vecne preskúmať toto rozhodnutie krajského súdu, o čom svedčí aj skutočnosť, že najvyšší súd rozhodol meritórne, pretože kasačnú sťažnosť zamietol. V týchto okolnostiach je nepochybne naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, čo ústavnému súdu „odníma“ právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv podľa ústavy a dohovoru, k porušeniu ktorých malo dôjsť napadnutým uznesením krajského súdu, keďže o kasačnej sťažnosti sťažovateľky proti nemu bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd.

10.5 Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti (proti rozhodnutiu krajského súdu) už po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

11. K namietanému uzneseniu najvyššieho súdu

11.1 V súvislosti so sťažovateľkou napádaným uznesením najvyššieho súdu ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo

samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

11.2 Najvyšší súd svoje rozhodnutie v interakcii s námietkami sťažovateľky v kasačnej sťažnosti (bod 4), ako aj vyjadreniami žalovaných ku kasačnej sťažnosti (body 5 a 6) odôvodnil v bodoch 8 až 10 takto:

«Kasačný súd konštatuje, že k právnej otázke ktorá je predmetom konania prijalo Správne kolégium Najvyššieho súdu SR na podklade uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 3Sžfk/25/2017 1 Sžf 87/2015 zo dňa 14.02.2017 na zasadnutí dňa 28.06.2018 právnu vetu judikovaného rozhodnutia.

... Ak správny orgán vydal napadnutý úradný list vo forme výzvy na vrátenie finančných prostriedkov poskytnutých podľa zákona č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva v znení neskorších predpisov, nemohol správny orgán zároveň uplatniť svoju rozhodovaciu právomoc, nakoľko tu absentuje donucovacia zložka výkonu verejnej moci. Ide totiž len o výzvu na dobrovoľné plnenie oznámenej (nie uloženej) povinnosti na základe zistených (iba tvrdených) skutočností.

... Kasačný súd sa stotožňuje s krajským súdom, že správa o nezrovnalosti je iba podkladom pre ďalšie administratívne konanie, ktoré v čase vyhotovenia správy a zaslania výzvy nie je ešte začaté. Tieto akty preto samy o sebe nepredstavujú ujmu na právach, ktorú je nevyhnutné správne súdu osvedčiť ako procesnú podmienku prípustnosti súdneho prieskumu zákonnosti. Ako konfliktným sa javí iba skutočnosť o potencionálnom vyrubení jeden a pol násobku sumy uvedenej vo výzve podľa § 27a ods. 5 zák. č. 528/2005 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva v znení účinnom v roku 2016, v prípade jej dobrovoľného nevrátenia. Toto ustanovenie „odrádza“ prijímateľov príspevku od namietania zistených nezrovnalostí. Uvedené otázky možno preskúmať až na základe rozhodnutia, prípadne podať návrh Ústavnému súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov by bolo možné až v štádiu konania, kedy toto ustanovenie by bolo voči sťažovateľovi realizované správnym rozhodnutím.»

11.3 Ústavný súd preskúmal názor najvyššieho súdu vyjadrený v namietanom uznesení, ako aj námietky sťažovateľky a pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistil, že citovaným uznesením najvyššieho súdu nemohlo byť v žiadnom prípade zasiahnuté do jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ani do práva na spravodlivé súdne konanie, a ani jej nebola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože všeobecné súdy o jej žalobe a kasačnej sťažnosti riadne a zákonne rozhodli v súlade s našim platným právnym poriadkom.

11.4 Závery najvyššieho súdu v bode 11.2 vyslovené v namietanom uznesení možno považovať za jasné a zrozumiteľné (najvyšší súd sa stotožnil so závermi namietaného uznesenia krajského súdu, pozri k tomu aj bod 3) a iba nesúhlas s právnym názorom najvyššieho súdu ešte neznamená, že došlo aj k porušeniu označených práv sťažovateľky v bode 1. Namietané uznesenie najvyššieho súdu je ústavne udržateľné a nevykazuje znaky svojvôle či arbitrárnosti.

11.5 Opierajúc sa o uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľky proti namietanému uzneseniu najvyššieho súdu vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie ako zjavne neopodstatnenú odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11.6 V tejto súvislosti ústavný súd nad rámec poukazuje na svoje rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 276/2018 z 15. augusta 2018, ktorým bola sťažnosť sťažovateľky na ústavnom súde v obdobnej veci odmietnutá pre zjavnú neopodstatnenosť proti inému uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžfk 42/2017 z 22. augusta 2017, pretože závery v ňom vyslovené sťažovateľka dobre pozná (uznesenie ústavného súdu bolo doručené jej právnomu zástupcovi 17. septembra 2018, pozn.).

11.7 Napokon v súvislosti s námietkou sťažovateľky o porušení jej základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (bod 6) ústavný súd tiež odkazuje na svoje už citované uznesenie, kde sa v bode 10.2.2 a 10.2.3 uvádza:

„... Ústavný súd je toho názoru, že je nevyhnutné vždy posudzovať prípadný vznik judikatórneho odklonu aj v časových súvislostiach. Kompetencia veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu a s ňou spojená povinnosť postúpiť vec uložená senátu rozhodujúcemu vo veci boli založené až novým správnym procesným kódexom (Správny súdny poriadok) s účinnosťou od 1. júla 2016. V tomto období však už skoršie právne názory najvyššieho súdu, ktorých sa sťažovateľka dovoľáva (konkrétne sp. zn. 5 Sžf 26/2014 a sp. zn. 5 Sžf 31/2011) boli prekonané už v tom čase tiež existujúcou neskoršou judikatúrou najvyššieho súdu uvedenou v odôvodnení napádaného uznesenia najvyššieho súdu (konkrétne sp. zn. 4 Sžf 56/2015 a sp. zn. 1 Sžf 87/2015). Od tejto v tomto čase už existujúcej aktuálnej judikatúry sa konajúci senát najvyššieho súdu, ako to vyplýva aj z odôvodnenia jeho uznesenia, nemienil pri svojom rozhodovaní odchyliť a rozhodol v súlade s aktuálnou rozhodovacou praxou iných senátov najvyššieho súdu. Z uvedeného dôvodu vo veci sťažovateľky konajúci senát najvyššieho súdu nemal podľa názoru ústavného súdu povinnosť postúpiť túto vec veľkému senátu.

... Z dôvodu nesplnenia predpokladu (existencie zamýšľaného odklonu od aktuálnej judikatúry) pre postúpenie veci veľkému senátu nemožno preto uvažovať ani o porušení základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu, preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.“

11.8 Keďže aj v tomto prípade ide iba už o opakujúce sa námietky sťažovateľky (bod 6) a najvyšší súd k tejto právnej otázke navyše zaujal už svoje jasné stanovisko (pozri úvod bodu 11.2), ústavný súd aj v tejto časti jej sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. novembra 2018